

mel i sucrer

SANT JOAN

JULIOL - 1.987 -

NUM - 85

A AQUEST NUMERO HI TROBAREU .-

- Notícies locals, del que succeeix al poble fins a l'hora de tancar l'edició, per l'O.C.B.
- De la solemnitat dels actes públics, breu comentari al respecte, per Mateu Sastre Joan.
- De com el poder polític no aconsegueix entrar en contacte amb el poble, per Joan Morey Company.
- El bumerang, estudi sobre aquesta arma llancívola, per l'equip de redacció.
- Conversa amb: Miquel Fuster, mestre jubilat. entrevista realitzada per Arnau Company i Mateu Sastre.
- Bestiari, la tortuga. Breu estudi sobre el primitiu rèptil, per Joan MOREY, Cosme Nigorra i altres.
- El primer dia d'escola, paral·lelisme entre els propers 4 anys d'ajuntament i un curs escolar, per Miquel Company Florit.
- Ajuntament .- resums de les sessions extraordinàries celebrades dies 24 i 29 de Juliol, per Joan Sastre Joan.
- Papers de fe estona, retrospectiu a càrrec de Miquel Company.

MEL I SUCRE - 85, Juliol de 1.987
Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

COBERTA.- Fent net l'era, del Die Balearum

CONTRACOBERTA .- Campanya institucional prevenció- extinció d'incendis.

LOCAL SOCIAL .- Casa de Cultura, carrer " José Antonio "- 13

Tothom que vulgui col·laborar que faci de veure algú de l'equip de treball i que li entregui els originals abans del dia 2: del mes en curs.

Tirada actual.- 300 exemplars

Imprimeix- Fot Bohigas

Depòsit Legal- 49- 1.983

Nota.- S'adverteix als possibles lectors de Mel i Sucre, que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

NOTICIES LOCALS

--- La primera setmana de juliol fou molt més calorosa del normal d'aquesta època, els termòmetres arribaren als quasi 40 graus a l'ombra. Per la vila va haver-hi un parell d'insolacions: un, dins la cooperativa caigué acubat damunt un caramull de sacs; d'un altre per foravila se digué que caigué d'una figuera. Durant les nits tothom dormia amb les finestres ben obertes.

Idò què vos pensaveu?, a la tercera setmana, els temps se desbaratà, plogué un poc, i quasi quasi feia fred.

--- Dia 10 va esser la festa de Sant Cristòfol " Fonollassa ", però com que a la nostra població havien fet les carrosses el mes passat, només es va fer la missa corresponent.

--- El mateix dia 10, devers les 3 de la dematinada els veïnats se temeren que de la portassa de la casa Nº 1 del carrer Nou hi sortia fumassa, com s'hi acostaren veren com el foc havia cremat tots els "xirmes" de l'interior (propietats del Guarda Jurat del poble, que abans vivia a aquesta casa). Entre els desperfectes cal destacar la cremadissa d'unes 3.000 culleres de fusta i una màquina de polir-les-

--- Si no mos desbaratam, el Mel i Sucre arribarà al nº 100 a l'octubre de 1.988. L'equip de redacció pensa fer gros: un número extraordinari allà on hi haurà de tot i molt.

Des de aquestes retxes demanam ajuda a tots els col.laboradors possibles, per si poden tenir un article preparat per tal eventualitat. Moltes gràcies.

--- Si hi ha qualcú interessat en fer un estudi sobre el campanar de la vila, i el té acabat abans de l'octubre d'enguany, i el presenta allà on pertoca, li donaran un premi en metàl·lic.

--- Enguany, els albercocs per sequer anaven a 25 pts/ Kgr i a la plaça s'han cotitzat fins a 150 pts,; se pot dir que ha estat una bona anyada. A pesar d'això, al poble santjoaner només s'ha obert el sequer de ca l'amo'n Llorenç, que se cuidaren de secar els seus. Hi havia, per altra banda, compradors d'aquesta fruita per sequers d'altres pobles.

--- Durant els propers 4 anys hi haurà greus dificultats per governar l'ajuntament de Sant Joan. Segons se diu, no hi ha enteniment de cap manera.

--- darrerament, a la cooperativa de Sant Joan hi han posat una màquina d'aquelles que ho saben tot, en concret una Olivetti M- 24.

--- Amb l'asfaltat del carrer de la Pau se pot dir que a Sant Joan domés falten asfaltar 7 carrers: Caídos por Dios y por la Patria, Jaime II, Sant Catalina Tomàs, Ramón LLull, Ecónomo Mas , Maestra Francisca Juan i Consistori. Tots ells al barri del Camp.

Aprofitam aquestes retxes per recordar que el nostre déu * ésser l'únic poble de Mallorca que encara no s'ha canviat cap nom de carrer ni se'n ha normalitzat cap.

--- Per altra banda el camí de Calicant du marxa de que l'asfaltin prest. De moment l'eixamplen i netetgen les voreres i també fan una síquia perquè l'electricitat pugui arribar fins a Son Furtuny.

--- Els robatoris continuen pel nostre poble, ara les ha pegat per foravila. Han robat sacs de gra de bocins de terra particulars. En vistes als esdeveniments, tothom estoja el gra, per tard que sia.

--- Hi ha rumors, segons diuen ben fundats, de que una nova revista local sortirà al carrer. El seu nom " Creixent "

--- Al music- bar 3-2 de la vila, li pega molt el sol durant aquest estiu, per això li han posat veles de plàstic davant el portal i finestra de color de cel..

--- A partir del mes de juliol, els dissabtes horabaixes totes les botigues de la vila tendran tancat (recordem com fa estona, tenien obert fins i tot els diumenges dematins). Les carnisseries ja havien pres aquestes mesures l'any passat.

--- El grup de balladors del Centre Cultural han realitzat una sortida a la província de Barcelona, per tal de mostrar el que saben a aquella gent. Per altra banda durant aquest mes va haver- hi una assemblea general d'aquesta entitat cultural del poble.

--- Diumenge dia 12 del present, i de bon dematí tot eren escopetades, trons i més trons. S'havia obert la caça de conills amb escopeta i sense cans.

--- D'aquella colònia de mussols reials, que donàvem compte passat mesos d'hivern, s'ha descobert que només devien estar de pas per la nostra població. Els mesos d'estiu no se'n ha pogut contabilitzar cap, al manco sobre aquell pinarro.

--- A un parell de santjoaners (a alguns d'ells no és la primera vegada) les ha pegat per aprendre a llançar el bumerang, arma típica d'Austràlia. En saber-ne més feren demostracions públiques de les seves habilitats i n'ensenyaran a tothom que en vulgui aprendre.

--- Durant aquest mes de Juliol uns quants detreballadors santjoaners que estaven a l'atur, es dedicaren a fer voreres netes. En concret llevaren els romaguers i altres herbes de la síquia de Son Santos, al començament i devora el pou del mateix nom.

--- Les obres de la plaça del " General Franco " estan en marxa. Primer la marcaren i llavors començaren a llevar pedrissos. Segurament la voldran tenir acabada per les festes de l'estiu. Ja no serà pus mia el que era; n'hi ha que diuen que feran servir els mateixos pedrissos.

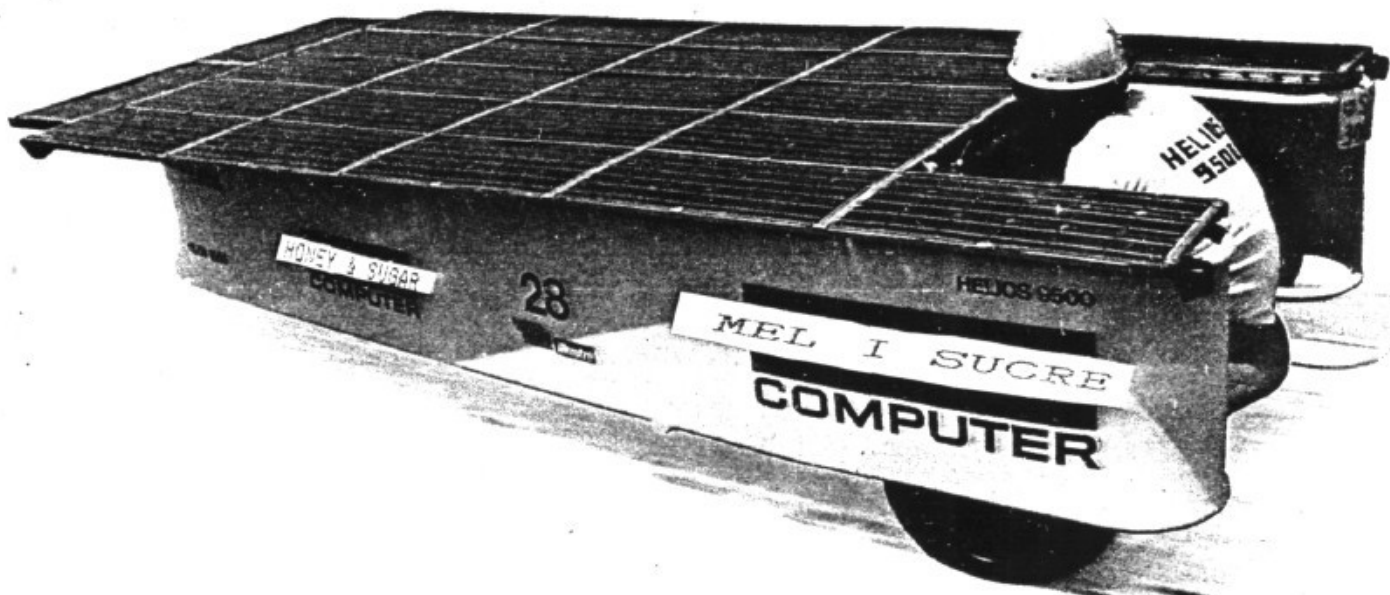
--- Per altra banda continuen les obres d'ampliació del cementeri catòlic de Sant Joan. Es varen repartir uns fullets de propaganda on hi figurava el plànol de la nova obra i " propaganda " per si qualcú volia comprar els nínxols que encara no estaven venuts.

--- A finals de mes, un cotxe R- 12, propietat d'un santjoaner i conduït per ell mateix pegà una ceba a la façana de la casa seva: l'automòbil se calà foc i no el pogueren apagar.

--- Cada mes és notícia: ja han tornar entrar dins domicilis particulars del poble. No n'arribam a sortir.

--- Tothom que se vulgui arrabassar un queixal no importa que surti de la vila; dos dies la setmana en ve un de particular i posa al Centre Sanitari, que se dedica a aquestes feines.

--- El grup musical Coanegra ha editat el seu primer disc. Recordem que un dels seus components és el santjoaner Rafel Bauzà Matas, i que alguns dels seus instruments que empleen estan construïts a Sant Joan, per Joan MÓrey Company.

--- Això de contar animaladotes no és exclusiu de la gent de l'equip de redacció Mel i Sucre, se veu que agrada a tothom. Sense anar més enfora el dia de Santa Margalida, a un sopar se'n varen sentir un parell d'aquelles més sonades:

. Per matar una serp, lo seu és donar-li a beure, dins un poal aigua i guix. Com que la serp se pensi que és llet, s'ho beurà. Lla-vor, i quan el guix revengui, la serp quedarà enravanada com un bastó.

. N'hi va haver un, aquest estiu, que se va tancar dins l'ensofra-dor de casa seva amb el moix i el ca. Just ell tot sol va matar 32 ratolins.

. N'hi havia un, fa estona, que anava a festejar a Sineu amb bici-cleta, i de tornada al vespre feia tant de vent que desviava la cla-ror del llum cap a darrera.

. A un altre, que era molt i és molt fumador, estant assegut a una cadira dins Can Tronca i mig adormissat amb la boca oberta. Idò re-sulta que posant-li un dragó als morros, i com que se pensà que e-ra un puro, se va posar a xuclar...

--- L'O.C.B. de Sant Joan ha comprat mobles pel local nou a la casa de cultura: quatre cadires, una taula i una estanteria.

--- El Mel i Sucre ja té ús de raó: set anys complits. A pesar de tot, el mes passat va haver-hi una sèrie de lapsus, no intencionats, més bé provocats per l'excés de feina durant aquesta primera part de l'estiu. Al num- 84, Juny de 1.987,

ALLA ON DIU

HA DE DIR

COBERTA :

COBERTA: Fotocomposició i grà-fica sobre la composició del nostre ajuntament.

CONTRACOBERTA: Casa de pagès de Sant Joan, del segle XIX, del llibre de l'arxiduc " Costumbres de los mallorquines "

CONTRACOBERTA: Biblioteca bà-sica de Mallorca. Anunci del Consell.

. Hi ha una notícia local que li sobren dues tires.

. Se fa responsable de l'article "Consideracions", Joan Morey Company.

De la Solemnitat i els actes públics

L'anècdota és curiosa: un senyor és l'encarregat -per edat- de fer el protocol de la presentació de credencials, elecció de batle i juraments o promeses per la constitució d'un ajuntament mallorquí.

És sabut que, a Mallorca, només practicam l'espanyol de manera passiva: el dels diaris i la Tv. A tota la resta de situacions -inclòs l'ajuntament- feim servir el català.

L'anècdota és la següent: aquest senyor fa tot el protocol en espanyol i ni tan sols s'immuta. Ho fa com si fos la cosa més normal del món. És a dir, aquest senyor es pensa que el català no serveix per donar solemnitat a actes més o manco solemnes -tampoc ens hem d'enganyar, la constitució d'un ajuntament com el santjoaner no és d'allò més solemne-, i considera, per tant, que aquests actes requereixen de l'espanyol per ser una mica més lluiats i adquirir, si és necessari, la categoria d'actes seriosos.

D'aquesta manera podríem imaginar-nos que hem d'usar l'espanyol no tan sols a l'ajuntament i quan venguin autoritats de fora -per molt mallorquines que aquestes siguin. Amb la mateixa lògica hauríem de pensar que també l'hem d'usar quan haguem de fer comentaris "seriosos" sobre el que acaben de dir per la Tv, quan estam llegint el diari o quan parlem del que passa per devers Madrid -que és bastant "seriós"-. Fins i tot, quan haguem d'anar a comprar i volguem donar imatge de "seriosos" ens haurem d'adaptar a l'espanyol i parlar en veu greu i fer posat de ser qualcú. Imaginem el mallorquí reconvertit entrant dins la botiga amb la intenció de comprar alguna cosa i que la manera de fer-ho s'adigui amb la seva manera de ser: "Querria un pan de los grandes". I la senyora de la casa que demanaria: "Que li va bé aquest?". I el reconvertit que respondria: "Señora, he dicho un pan, no un pan vulgar".

Aquest senyor deu pensar, com pensava en Suárez, , que el català ha de fer rialles quan s'explica física nuclear en aquesta llengua. I que només s'ha de fer servir en família, és a dir, quan els de fora no ens poden sentir i, per tant, no ens n'haurem d'empegueir. Com a detall curiós hauríem de tenir en compte que aquestes dues persones pertanyen a diferents grups polítics. Ara, això sí, en parlar dels que no parlen l'espanyol pensen igual: unificar, uniformar i a veure si d'aquí a cent anys es podrà acomplir allò de la "unidad de destino". Una "unidad" efectiva, sense entrebancs, i si ha de ser a base de bufetades, què hi farem.

Aquest senyor -i tots els senyors com ell, siguin conservadors, liberals o socialistes espanyols, que de tot n'hi ha deu pensar que som un desgraciats perquè no parlem l'espanyol al bar, a casa o al camp i que d'aquesta manera no podem anar i que hauríem de fer qualque cosa per posar-hi remei. I la manera de començar a posar-hi remei és fer el protocol en espanyol i ni tan sols immutarse.

Mateu Sastre

De com el poder polític no aconsegueix entrar en contacte amb el poble

Hem pogut observar aquests anys passats (i encara ara) com al nostre poble se fan obres públiques espectaculars (això no és sinònim de necessàries ni útils). Se mostren al públic uns dies ben assenyats, uns dies concrets de festa, com més gent hi hagi i com més grosses personalitats hi assitesquin, millor.

En realitat aquest fet social, encara que sia a nivell d'inconscient col·lectiu, és una clara ostentació de poder: a qui se li ocorreria mostrar una obra d'un poble, recentment acabada, un dia feiner horabaixa de tardor plujosa ?...

Per altra banda és un fet curiós, la rapidesa en que se duen a terme les obres, a pesar que els treballadors no s'esclatin de de feina, més bé baden molt de temps; però això sí, l'obra conclueix aviat i dins el temps establert.

Lo cert és que totes aquestes construccions no acaben d'agradar a la gent, i segurament amb motiu. Vegeu sinó a continuació algunes consideracions, i cada un podrà pensar i arribar a les seves pròpies conclusions:

1.- Escoles Noves

Obra de gran envergadura, inaugurada pels Reis de 1.985. Només entraré en dos detalls:

- a) Recordem que quan mostraren el pressupost de fustam (portes i persianes) a un santjoaner, aquest digué (i segurament amb raó) que a ell, aquells doblers no li bastaven ni per comprar el material.... Actualment (encara no fa tres anys) hi ha persianes que cauen per elles totes soles.
- b) L'escola disposa de 6 aules per 40 alumnes cada una, o sia que té una capacitat total de 240 nins.... La matrícula d'al·lots de Sant Joan d'aquí 5 ò 6 anys (en no esser que hi hagi una forta invasió) serà de menys de 100 alumnes.

2.- Pista poliesportiva del Camp

Els anys 70 s'inaugurà el " Parque ", pista poliesportiva situada al Camp. Es degué fer sense pensar massa seriosament en el futur, ja que, escasament 15 anys després se'n va fer una altra molt més grossa i a un lloc més cèntric.

Però un`se demana si serà funcional d'aquí 15 anys més.

No té cap espai cobert, ni dutxes, ni vàters,.... La del Camp està totalment abandonada.

3.- Fosses sèptiques

A la dècada dels 60 començà la xarxa de clavagueram públic a la vila, i com que les aigües brutes havien d'anar a qualque part, s'inicià la construcció d'una moderna i gran fossa sèptica a " Baix de la Vila ". Per aquell temps tothom tenia bassa al corral i molt pocs disposaven d'aigua corrent a cuïnes i banys. Segurament se pensava que per arribar a omplir aquell clotarro se necessitarien segles. Uns filtres adequats canalitzarien l'aigua " bona " cap a la síquia.

Però el món ha anat per uns altres camins.... la fossa s'omplí en pocs anys i actualment no sé si serveix per a res. Constantment la síquia "raja" fins un lloc on està embossada.... Els més ingenus pensen que la solució està en dessembossar la síquia...

4.- Teatre Centre Catòlic

Dia 10 de NOVembre ferà 9 anys que el teatre se pegà foc. Als moments adequats (això no vol dir que la situació sia irremediable) el nostre ajuntament no va saber o no va voler posar mans en l'assumpte.... Tothom ja sap la situació actual.

Per altra part aquest darrer any s'han gastat 17 milions de pessetes en la Casa de Cultura.

5.- Boca de claveguera

Abans de dia 10 de Juny de 1.987 s'havien acabat d'asfaltar els carrers de Mestre Rosselló i fons del carrer Levante. A l'encreuament dels dos hi havia col·locada (ja fa anys) una boca de claveguera a un nivell més alt del corresponent (se veu que havien pres malament les mides). Per asfaltar baixaren de mala manera el nivell d'aquesta boca, espenyant el coll on s'hi aguanta fort la tapadora; com a conseqüència de tot aquest endiumenjat, cada vegada que s'intenta posar, la tapadora passa per ull.

Però clar, d'això només se temen els quatre veinats que cada dia en passen per davant i senten olor, o pensen que qualcú s'hi fotrà dedins i se ferà malbé.

Bastó llancívol usat principalment pels indígens australians per a caçar i lluitar, consistent en una mena de pala allargada, estreta i corba. El bumerang " amb retorn " és lleuger, de secció plano convexa o biconvexa, amb un lleu retorçiment en espiral a la manera d'una hèlice que fa que torni fins arribar prop del llançador. Aquest tipus de bumerang és emprat exclusivament a l'oest d'Austràlia.

El bumerang llancívol corrent, el que no retorna, és més feixuc i menys corb i emprat com a arma de caça i de guerra. Els de guerra són feixucs i grossos, poden arribar a medir un metre de llargària. Els de caça són més petits i ben esmolats, el que permet ésser llançats a gran distància, molta velocitat i amb precisió milimètrica.

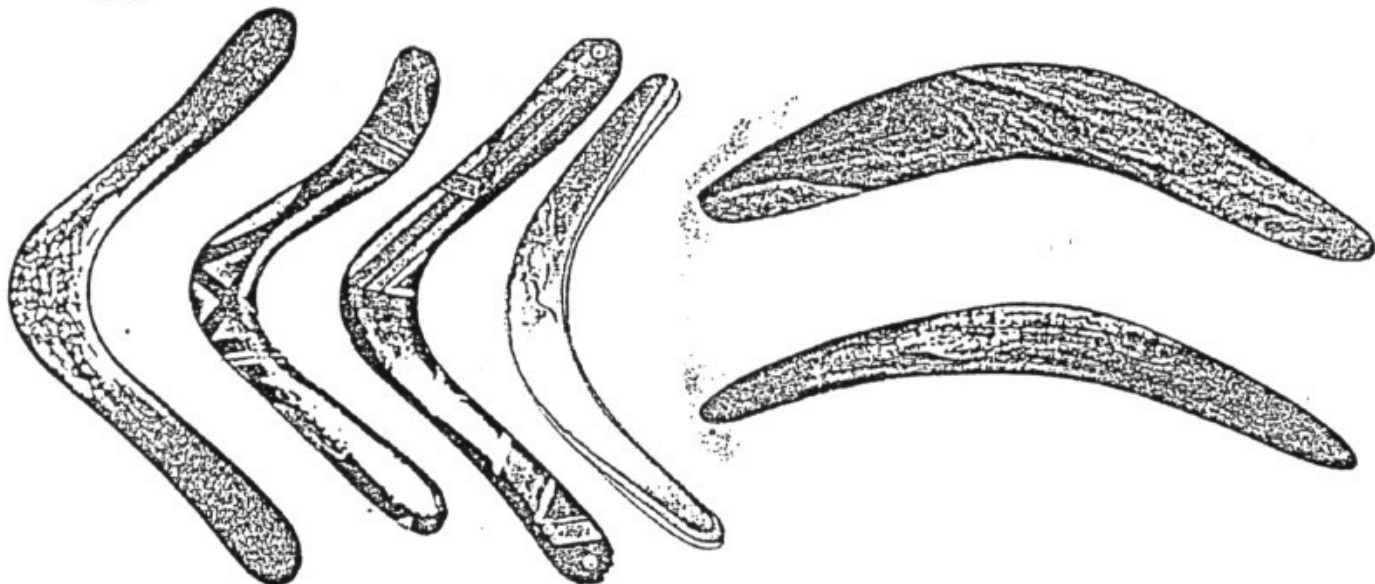
Fora d'Austràlia és emprat pels indis hopi d'Amèrica, al Dècan i a Etiòpia. El bastó llancívol era emprat també a l'antic Egipte i ha estat trobat a les excavacions d'Àrhus (Dinamarca) corresponent a l'edat de pedra.

De quan els aborígens australians començaren a utilitzar el bumerang no se sap amb exactitud, se calcula (pels gravats deixats a roques) que fa uns 10.000 anys. Amb tota seguretat començaren tirant branques d'arbre per a caçar les seves preses (cangurs, emús, altres aus,..), i a través d'un llarg procés arribaren al bumerang.

Juntament amb la llança eren les úniques armes conegudes pels aborígens australians, tant per a la caça com per a la guerra. L'arc i les fletxes eren totalment desconeguts per aquella gent.

" Bumuri " , en la llengua indígena xerrada a la costa oriental significa vent; i probablement sia l'origen de la paraula bumerang, que va prevaler sobre les altres existents i que significaven el ameix. A l'actualitat és assumida i assimilada per tothom.

El descobriment del bumerang amb retorn segurament fou accidental, ja que no serveix per tantes coses com els altres. Però és aquest el més popular i el que la seva afecció ha augmentat molt darrerament. A certa països com Austràlia i EEUU és un esport competició, s'organitzen torneigs. L'australià blanc Frank Donnellan se'l considera el pare de la pràctica esportiva del bumerang; va arribar a perfeccionar tant el seu llançament que d'aclucat el tirava, i llavors, per la remor que feien les pales de tornada aconseguia agafar-lo amb les mans. Contràriament a la creència general, els aborígens australians ni tan sols intentaven agafar el bumerang de tornada, els deixaven caure i llavors l'agafaven de'n terra. Foren els blancs els qui introduïren aquesta varietat, el que va fer guanyar espectacularitat al llançament.

CONVERSA AMB:

MIQUEL FUSTER, MESTRE JUBILAT

ELS PRIMERS ANYS

Els meus pares es deien Josep i Maria i vaig néixer a Manacor el dia 2 d'agost de 1902. Vaig començar a anar a escola amb el mestre "Glober" que tenia una escola privada a Manacor. Sempre he guardat un bon record d'aquests primers anys de la meva vida.

Més envant, als deu anys, vaig anar al Col·legi Privat de Manacor, que estava devora allà on ara hi ha la nova Caixa de Pensions. La meva família no tenia gaires doblers, i els que no teníem doblers havíem de suplir-ne la manca amb una gran vocació. En aquell temps, generalment només estudiaven els fills de famílies més o manco riques: fills de notaris, secretaris, jutges... els altres ens havíem d'espavilar.

El director del Col·legi era don Sebastià Perelló, un bon mestre. Aquest col·legi era on començaren a estudiar els que més tard varen ser els mestres, metges, apotecaris, etc, de la comarca (Sant Llorenç, Son Servera, Artà... fins i tot Petra). Per altra banda, en aquell temps es publicava a Ciutat una revista que es deia "L'Àncora". Nosaltres la rebíem, a Manacor, i amb ella vàrem conèixer molts dels escriptors mallorquins. D'aquesta revista vaig treure molts dels refranys que després publicaria al "Refranyer" (volums I i II).

A LA NORMAL, DE CIUTAT

Als dotze anys em vaig matricular, per lliure, a les classes més assequibles (matemàtiques, ciències, francès) de l'Escola Normal, de Ciutat. En aquesta escola hi donaven classe uns bons mestres d'aquell temps: els germans Ferbal i el mestre Vinyals.

Estàvem matriculats a Ciutat i estudiàvem a Manacor. Als quatorze anys vaig fer els primers exàmens a la Normal. Com anècdota curiosa he de dir que,

generalment, els que estudiàvem per lliure trèiem mes bones notes que no els oficials i, com a mínim, les mateixes.

Després, quan vaig acabar d'estudiar, vaig posar una escola a Manacor. Se deia "Acadèmia Fuster" i la vaig tenir durant dos o tres anys, fins que vaig treure les oposicions i vaig poder fer de mestre a les escoles públiques. Això era a començaments dels anys vint. Va ser per aquesta època quan em vaig casar.

El primer any de mestre públic m'enviaren a Astúries, concretament a Sobrefoz, un llogarret del municipi de Congas. Hi vaig estar durant un any i després vaig tornar a Mallorca, a Bunyola, on hi vaig estar nou anys i vaig arribar a ser-ne el director. Més tard vaig anar a Maria de la Salut i després vaig tornar tres anys a Bunyola. Finalment, el 10 de novembre de 1940, vaig venir a Sant Joan on m'hi vaig instal·lar definitivament. Vaig quedar a Sant Joan perquè m'agradava el caràcter de la gent, tant diferent del de la gent de muntanya.

Miquel Fuster

REFRANYER POPULAR

de l'illa de MALLORCA

Volum I

1.685 refranys
1.199 modismes

A SANT JOAN

Els mestres amb què vaig coincidir a l'escola de Sant Joan van ser molts i bons: Antoni Verd, Francesc Gayà (el mestre "Gana"), Jacint Nicolau, Julià Càneves, Concepció Damians, Francesca Joan, que era una dona molt activa i molt enèrgica, i Joan Mas, el mestre "Pagès".

(Si qualcú vol més informació sobre els mestres que han passat per l'escola de Sant Joan, i sobre l'escola en general, pot acudir als escrits de la "Junta Local de Enseñanza", que en temps de la República es deia "Consejo Local").

Quan vàrem començar, l'escola de Sant Joan encara no podia rebre aquest nom. Va ser amb la feina dels mestres i de tot el poble que vàrem poder dur endavant l'escolarització de tots els al·lots santjoaners. Vull recordar el nom de don Francesc Oliver, dels *Calderers*, un home que va fer molt per l'escola, i aquesta dedicació potser li impedí fer altres coses per a ell mateix i els seus negocis. Aquest home va fer una gran feina que encara no ha estat del tot reconeguda. L'amo en Joan de Maià també ens va ajudar molt, sobretot en l'aspecte econòmic. Com anècdota curiosa diré que la instal·lació elèctrica de l'escola estava en molt males condicions. Jo, que era el director de l'escola (ho vaig ser fins al '72), demanava a l'Ajuntament que l'arreglassin però mai els venia bé. Com que aquesta situació no podia continuar, jo mateix vaig anar a comprar fil elèctric, capses de ploms i claus i em vaig posar a arreglar-ho. Quan ho saberen a l'Ajuntament (el batle era l'amo en Joan) tot d'una se'n feren càrrec de la qüestió econòmica.

CAMPANYA CONTRA L'ANALFABETISME

Quan vàrem aconseguir que la gran majoria dels al·lots del poble anassin a escola, ens trobàrem amb el problema que els capvespres no hi venia

ningú. Els al.lots se n'anaven a guardar porcs, a fer feines o a cercar nius. L'assistència, els capvespres, era nul·la. Record que la primera família que vaig anar a visitar per insistir que era bo anar a escola, fins i tot els capvespres, va ser la de n'Arnau Peremates. En poc temps vàrem aconseguir que tots els al.lots anassin a escola també els capvespres.

Aquestes ganes d'escolarització varen ser ajudades per la campanya contra l'analfabetisme, feta a nivell estatal. Tot el poble s'hi sentia interessat. Els mestres fèiem fixers -que també es poden trobar als papers de la "Junta Local"- per dur un control d'ordre i assistència. Començàrem a fer el bolletí que els al.lots duïen a firmar als pares.

La campanya fins i tot va arribar als mateixos al.lots, i ells mateixos duïen el control d'assistència a classe. Això era, en part, incentivat pels premis que cada tres mesos donàvem als al.lots, que consistia en un duro donat per l'Ajuntament. Una altra de les raons perquè els al.lots s'interessaren per l'escola va ser que intentàvem no usar mètodes coercitius, sinó d'incentivació a l'estudi.

He de dir que si moltes vegades, els mestres, ens excedíem en el nostre zel era perquè volíem que tothom en sortís beneficiat. De vegades, els més avançats es feien frenats per l'atenció que donàvem als menys aplicats. Vaig quedar content de tots els alumnes que passaren per l'escola durant tot el temps que vaig serne mestre.

ACTIVITATS EXTRA-ESCOLARS

A l'escola fèiem moltes altres coses, a més de classe. Fèiem teatre. Vàrem fer "Els Reis", que es representava quan pertoca al seu contingut. També férem "Cas de Munecas", que era un recull folclòric de les direrents regions d'Espanya. Quan acabava la representació se feia una subhasta entre el públic (la gran majoria pares dels alumnes). Amb aquesta subhasta es recollien doblers per al viatge de fi de curs. També se feien monòlegs, diàlegs i, de tant en tant, recitacions de poesies (de Maria Antònia Salvà, Costa i Llobera i molts altres autors).

També fèiem excursions. Anàvem per tot Mallorca. La primera que vàrem fer va ser a Sant Salvador de Felanitx. Hi anàrem amb tres cotxes que funcionaven amb clovella d'ametla. Eren els cotxes de l'amo en Pep d'Horta, de n'Esteve Borràs i de l'amo en Martí Putxo.

Més tard anàrem al far de Capdepera, a Ciutat (a visitar un barco, la Seu, la Llotja...), a Sant Telm, a Formentor en barca des del Port d'Alcúdia, a la Pollentia romana, també del Port d'Alcúdia, i a molts altres llocs. Aquestes excursions eren subvencionades per l'Ajuntament i per les activitats

que feien els alumnes (com el teatre).

Els darrers anys vàrem fer les grans excursions a fora de Mallorca. Anàrem a Barcelona primer i a Madrid i Segovia després.

També fèiem excursions, durant el curs, per Sant Joan i els pobles de veïnat. Anàvem a la cova fosca de la serra de Maià, a Bonany, al puig de Sant Miquel, etc...

A més de tot això també vàrem fer una revista escolar (això era a finals dels seixantes). En ella hi participaren molts al.lots que ara ja són homes grans. Es deia "Apis", que en llatí vol dir abella. En sortiren dos números i un suplement.

Vull recordar molt especialment el menjador escolar que, a començaments, costava una pesseta mensual i va funcionar durant deu anys. Les autoritats varen venir al dinar d'inauguració i, de tant en tant, hi venien el batle i el delegat de cultura a veure com anava.

També fèiem activitats conjuntes amb l'Església. Al meu parer, la relació entre l'escola i l'Església era massa en excès. Record que les al.lotes que venien a escola només feien "labores" i passaven el rosari. L'amo en

Francesc dels Calderers i jo mateix consideràvem que era llevar moltes hores d'educació escolar que les al.lotes necessitaven. Aconseguírem que es fes d'una altra manera, molt més profitosa pels alumnes ja que disposaven de més hores d'estudi.

Fèiem també el primer di-vendres de mes i, el dematí, tots els mestres i al.lots anaven a Missa des de l'escola. També hi havia el mes de Maria i, cada dia tres de maig, la peregrinació a la creu de cas Fraret, on hi beneïem els fruits i tots els al.lots hi anàven amb rams de flors.

Finalment, teníem el pluviò-metre, i eren els mateixos al.lots els que s'encarregaven de recollir les dades. N'Esteve "Gerreta" era el nostre subministrador del material necessari.

Miquel Fuster

REFRANYER POPULAR

de l'illa de MALLORCA

Volum I

1.710 refranys
1.200 modismes

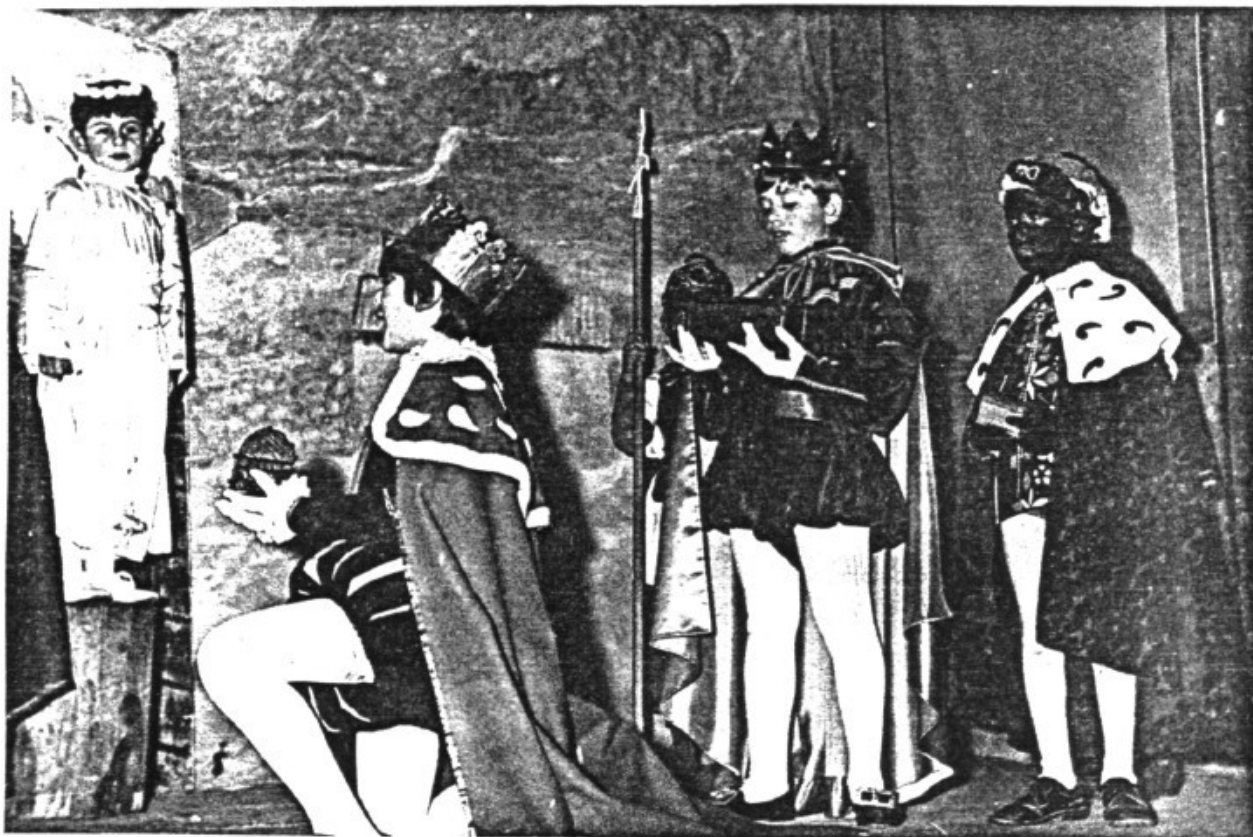
Miquel Fuster

ALTRES COSES

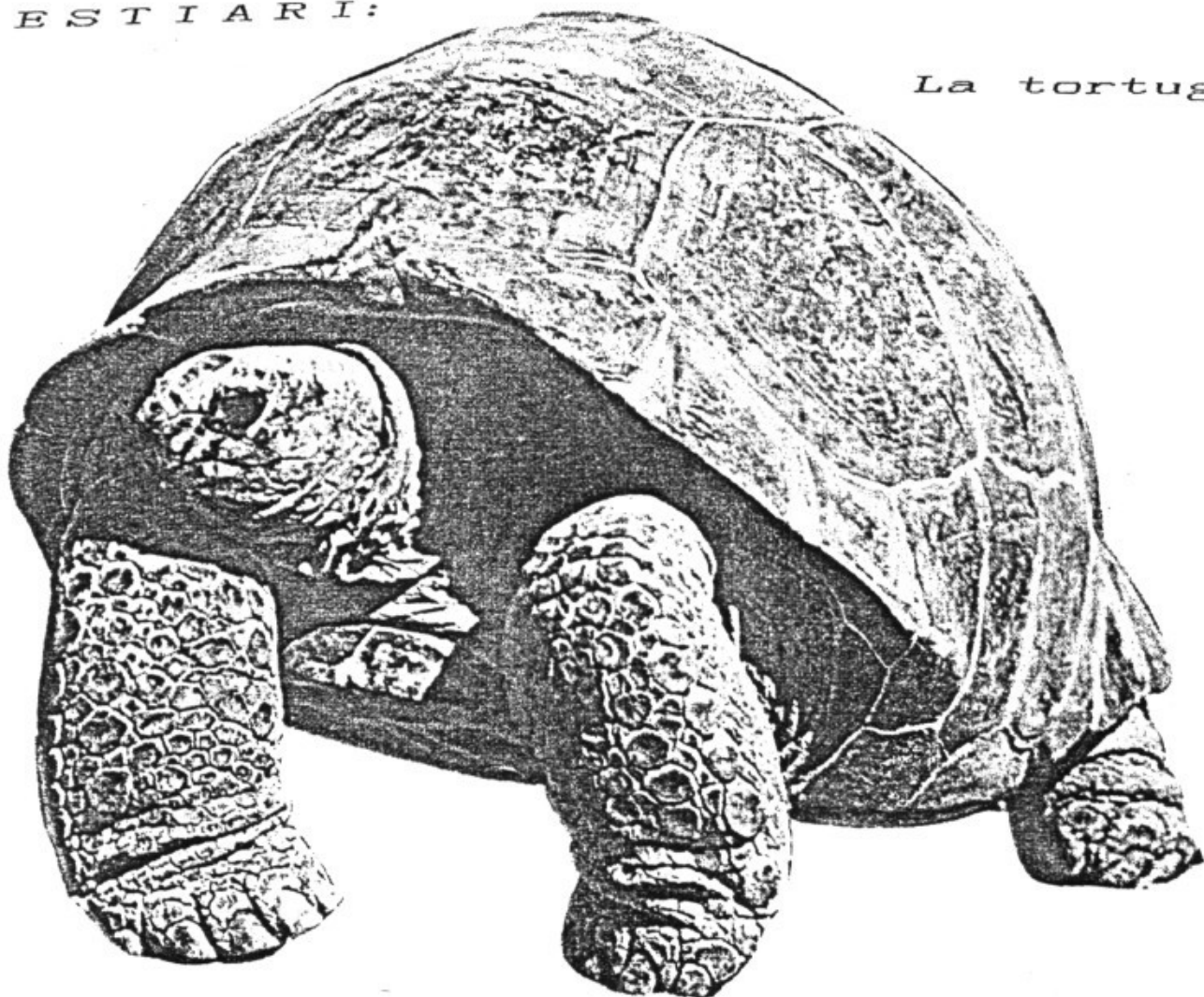
Tenc un extens treball sobre l'ambidextrisme (facilitat per utilitzar les dues mans indistintament). El doctors Trueta i Alfred Gómez s'interessaren per aquest treball i mantinguérem correspondència sobre el tema. A la revista "Manacor" hi vaig publicar alguns articles sobre l'ambidextrisme amb el títol de "Lateralidad".

de l'illa de MALLORCA

El refranyer és una obra de tota una vida. Tenia una llibreta i hi anava apuntant tots els refranys i acudits que em passaven per davant. Don Antoni Gual em va ajudar molt, així com en Carles Costa. S'han editat dos volums del "Refranyer", i encara tenc material per fer-ne un altre.

transcripció d'Arnau Company i Mateu Sastre

Segurament en mot " tortuga " vol dir habitador del Tàr-tar, esperit infernal. Antigament era considerada com a símbol dels es-perits infernals a causa d'esser animal que habita dins el fang i sota terra.

Les tortugues ja existien fa 175 milions d'anys. L'evolu-ció les dotà d'una sèrie de característiques especials, que han permès a aquests rèptils (d'aspecte arcaic) subsistir fins els nostres dies. Se'n coneixen unes 240 espècies repartides arreu del món (menys a Aus-tràlia i a les zones fredes) de les quals 40 són terrestres i les al-tres marines.

Segurament és el vertebrat més resistent a tot tipus d'imlemències , i així se senten contar tota mena de prodigis de resistèn-cia física o de subsistència. Anomenarem a continuació alguns dels més espectaculars:

- Tenen una forta closca, formada per una peça dorsal (l'escut) i una peça ventral (el plastró), que queden soldades pels costats,

deixant una obertura a davant (pel cap i braços) i una altra obertura a darrera (per coa i cames). La closca és doble: té una capa interna òssia, gruixada i resistent, formada per ossos molt ben encaixats; i una sèrie d'escates còrnies externes, també gruixades i resistents. En cas de perill, el rèptil amaga cap, cames, braços i coa a l'interior d'aquest escut; i per acabar d'assegurar la resistència d'aquesta fortalesa ambulant, les extremitats estan proveïdes de plaques òssies dins la pell (osteoderms).

Si un predador, un accident, el foc, ... espenyen la closca, l'animal, en un any o dos pot regenerar un 30% d'ella.

- Se sol citar el cas d'una tortuga d'aigua dolça que va viure sis anys en el " Jardin des plantes " de París, sense menjar i. A les tortugues de terra, són normals els dejunis d'un any.
- S'ha demostrat que poden viure de sis a dotze hores respirant nitrogen pur, i segons sembla els teixits poren respirar anaeròbica-ment.
- Una tortuga sense cervell, va viure sis mesos.
- Decapitades, aguanten molt de temps: el cor funciona encara 14 dies, i el cap, tallat, pot mossegar amb força durant hores.
- Poden viure més d'un segle. A pesar de tot no se tenen dades fidedignes dels anys reals de la seva vida. Se citen casos no comprovats de més de 150 anys; lo cert és que superen fàcilment la barreira dels 100.
- Tenen bona vista (distingeixen els colors), bona oïde i olfacte.
- Posseeixen una gran força muscular.
- Les de terra són lentes, caminen poc poc, però les marines se mouen ràpidament dins el líquid element . Són els animals que més distància recorren en els seus desplaçaments migratoris (exceptua- des les aus).
- El fred és un dels seus grans enemics. Es conegut el costum de les tortugues terrestres d'amagar-se els dos o tres mesos més freds davall el llenyer o dins el femer.

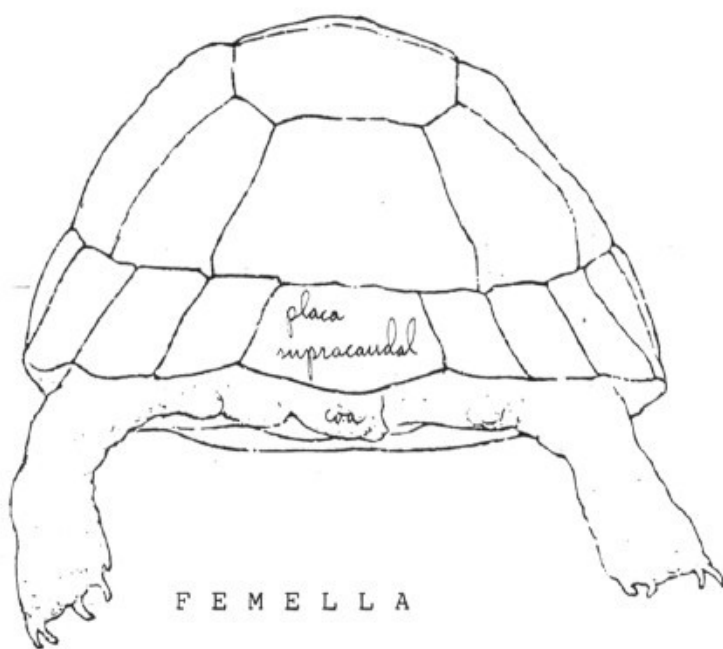
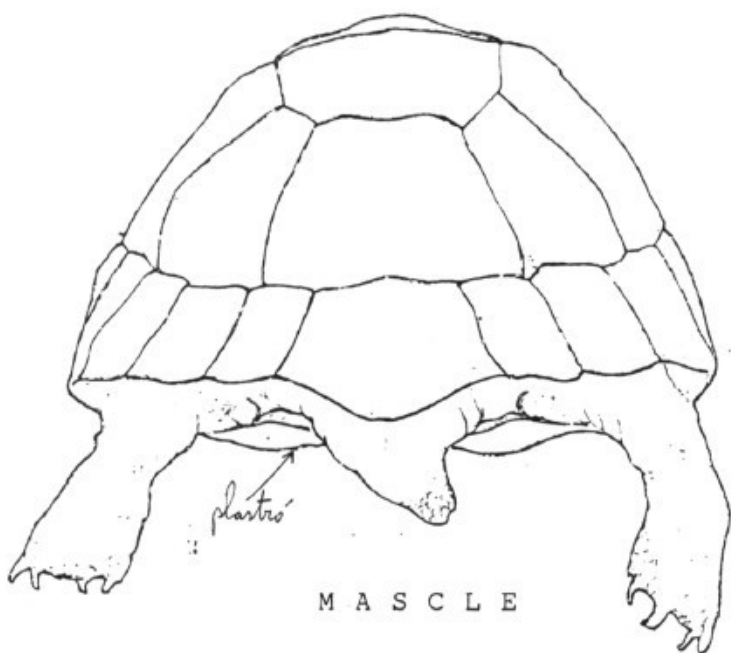
Però de poc li serveixen tots aquests prodigis evolutius davant l'impacte de la civilització actual.

Des de sempre ha estat un animal simpàtic (recordem que els rèptils com dragons i serps, són animals rebujats) i això ha estat una de les seves desgràcies. El comerç de tortugues era normal fins fa poc temps; s'adquirien per tenir al corral, o dins la casa (se deia que a una casa que hi ha una tortuga no hi ha rates) i llavor morien

morien sense deixar descendència. S'agafaven a l'Àfrica, de Menorca, de Mallorca,... i eren venudes a les Rambles de Barcelona, a Anglaterra, a França,....

Els primers navegants de l'oceà Pacífic les utilitzaven com a aliment (guardant-les molt de temps vives dins les bodegues dels vaixells). Però lo que ho ha acabat de fotre és la destrucció dels seus hàbitats naturals: s'aprofita el terrenys per l'agricultura, per urbanitzacions,... ja no queden gaire platges tranquil·lis on les tortugues marines puguin assegurar la posta d'ous dins un clot a l'arena. Per altra banda les terrestres els depositen dins un clot excavat per elles mateixes dins la garriga; prèviament hi orinen de dins, no se sap si per reblanir la terra i així tenir més bon gratar o per facilitar el procés incubatori que se realitza tot sol.

La còpula de les tortugues (sobretot terrestres) és prou complicada i tan aparatosa que moltes vegades no se pot arribar a consumir per la impossibilitat del mascle de mantenir-se sobre la femella sense tombar. Així mateix l'evolució ha dotat d'unes característiques morfològiques als dos sexes per facilitar aquella: la femella té coa curta, supracaudal estreta i plastró pla; el mascle coa més llarga, supracaudal ampla i plastró còncau.

A les illes hi podem trobar diferents espècies de tortugues, unes a terra o a l'interior de bassiots i les altres dins la mar:

Tortuga mediterrània, (*Testudo hermanni*), terrestre, és la més comú; és troba salvatge a la marina de Lluçmajor i a la zona oriental de Mallorca, fa estona n'hi havia inclús dins el nostre terme, pot arribar al 25 cm de llargària, la closca de les femelles.

Tortuga mora, (*Testudo graeca*), a les obres antigues és designat sota el nom de *Testudo ibera* o *T. mauritanica* i se donava el nom de *T. graeca* a la mediterrània. No és nativa de les Balears, sinó importada de Alger (Nord d'Àfrica). Actualment es troba a la zona de Calvià. Es molt semblant de la mediterrània; fins a 27 cm de closca les femelles.

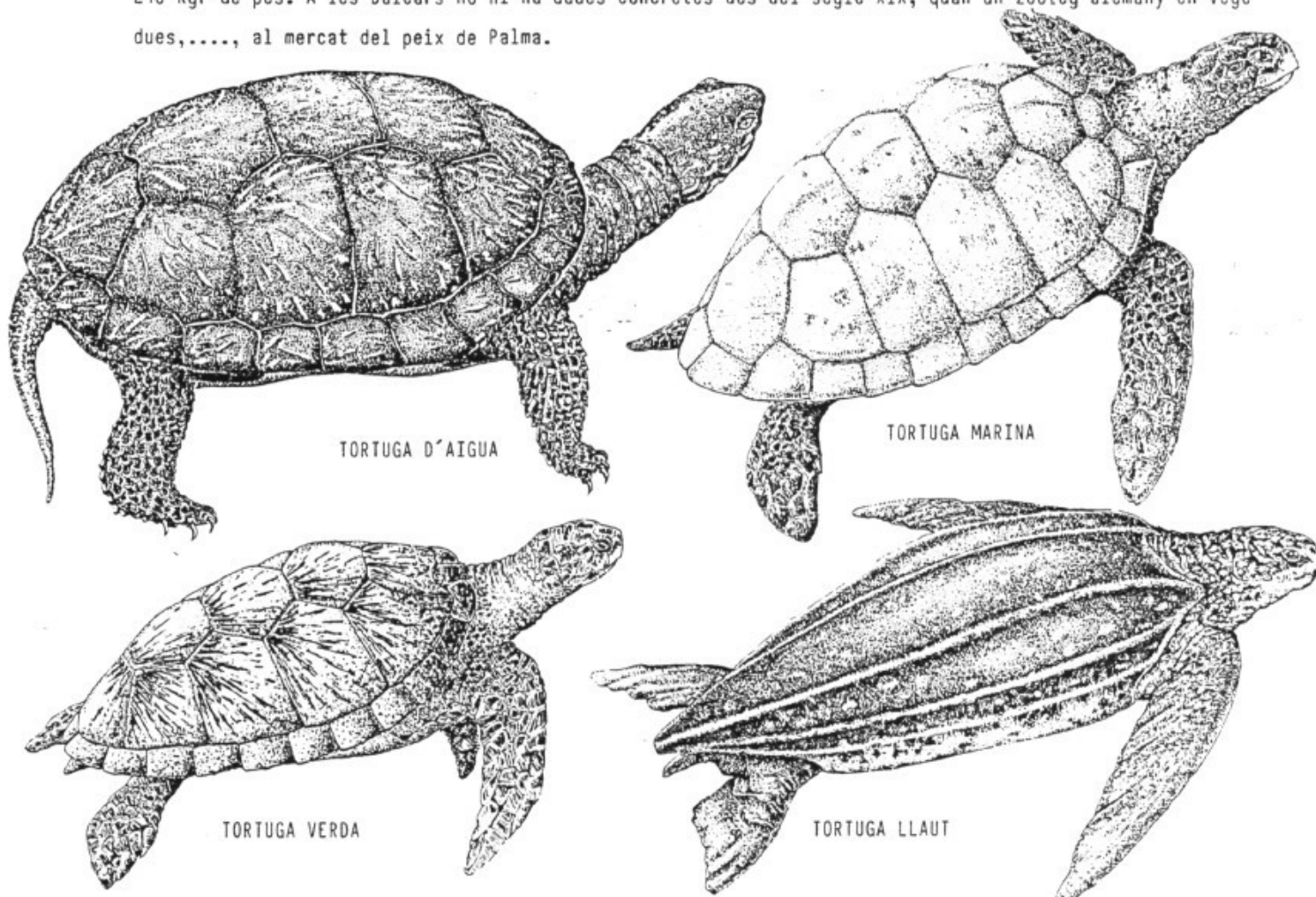

Tortuga d'aigua, (*Emys orbicularis*), abunda especialment a Menorca, on la trobam a quasi tots els torrents i bassiots; a Mallorca sembla que només n'hi ha a l'Albufera d'Alcúdia. Fins a 27 cm de closca.

Tortuga marina, (*Caretta caretta*), és relativament abundant en torn a les Balears, 130 cm de closca i 220 Kgr de pes, però les de per aquí solen tenir le meitat d'aquestes mesures.

Tortuga llaüt, (*Dermochelys coriacea*), és la més gran de totes les tortugues actuals: 240 cm de closca, 300 cm d'envergadura i 715 Kgr de pes. Arreu del món en queden menys de 10.000 exemplars. A les Balears hi ha poques captures documentades; la darrera, 1.978 a Formentera, un exemplar de 2,5m i 350 Kgr.

Tortuga verda, (*Chelonia mydas*), d'ella se'n fa la famosa sopa de tortuga. Uns 140 cm de closca i 240 Kgr de pes. A les Balears no hi ha dades concretes des del segle XIX, quan un zoòleg alemany en vegé dues,....., al mercat del peix de Palma.

EL PRIMER DIA D'ESCOLA .-

Casualment i de forma problemàtica l'inici del curs 1.987- 1.991 començà igual que com va acabar el curs anterior 1.983- 1.987. Problemes, aprovacions urgents, plens extraordinaris, caracteritzaren el final de curs; l'actual, per menys no hi volia esser i les dues primeres classes foren un caramull de problemes d'ordre legal i de manca de visió per part dels nous alumnes integrants de l'escola santjoanera.

Per si no bastàs amb la diversitat de programes d'assignatures que tenim enguany a l'escola, aquesta vegada hi sonen aires que marcaràn el nou ritme escolar, per lo legal s'entén !. Aiximateix tenim al.lots que pretenen massa, i és difícil saber si és en benefici de tots els escolars i dels seus respectius familiars.

Alguns recorden que ni en temps del francisco, els plens no precisaren de tanta qüestió legal; d'altres, els qui han assistit a la classe durant la transició no tingueren, veren ni feren tanta objecció legal. El que passa no és transcendent per a la gent qui assisteix a l'escola, però si ho és pel bon funcionament de l'administració escolar.

La dificultat per elegir els consells escolars fou tot un seguit de problemes: propostes que no prosperaven dels al.lots més joves — però més inquiets —; el president del consell escolar que no trobava el seu lloc, ni feia servir el seu típic poder de ser suprem; el representant dels més vells que feia implorar al déu de la llei per fer valer la seva suggerència. A la primera classe, únicament se va aprendre tot el que en teoria no s'havia d'aprendre; els assistents a l'assemblea quedaren esglaiats i no pararen de dir: si tots els plenos són així ! , estam arreglats.

La segona classe va iniciar-se amb més espectació que la primera. Calia saber com respondria el consell escolar davant la inoperància del dia anterior —i així ho havien entès els assistents a la reunió anterior—. Davant les propostes dels al.lots del PSM i AP, tot i eser similars, el president del consell escolar apel.là al secretari per resoldre l'assumpte fins al moment pendent, de les distintes comissions. L'assessor jurídic resolgué el problema, ja que l'al.lot d'AP reclamava proporcionalitat de les comissions. Després d'enviar-los a resoldre el problema per ells mateixos, a una sala apart, les comissions informatives quedaren formades segons l'estil de la llei de la Generalitat Catalana. Tot seguit el consell escolar a més de resoldre algunes qüestions, donà-per acabada la segona classe del curs 1.987- 1.991

Una clarificació d'ordre estadístic preveïa que la proposta del jove al.lot del PSM era la més proporcional: una escola formada per 9 al.lots de cinc famílies distintes, o sia, 3, 3, 1, 1, 1; lo normal seria que les comissions estassin representades les cinc famílies d'una forma 2, 2, 1. La proposta del jove d'AP suggeria que les comissions estassin formades per 4, 4 i 3 membres, lo qual representava menys proporcionalitat, ja que a cada una d'elles seria impossible donar-hi cabuda a tots. De la manera adjudicada els representants de les famílies petites hauran de participar a cada una de les comissions, lo qual desgraciadament dificultarà la bona marxa de les classes de l'escola de tots els santjoaners.

Ajuntament

Resum de les sessions Extraordinàries celebrades els dies 24 i 29 de juliol.

Ple Extraordinari de 24-07-87

Es va celebrar en divendres, i va començar a les 9 i mitja del vespre.

Aquest Ple va ser el primer que celebrava el nou consistori, després de la seva constitució una setmana abans.

Els punts de l'ordre del dia foren els següents:

1.- Lectura i aprovació, si pertoca, de l'esborrall de l'acta de la sessió anterior (referent a la constitució del consistori). -

Va ser aprovat per unanimitat, no obstant Joan Sastre va anunciar la seva abstenció sistemàtica mentre no es redactas en llengua catalana.

2.- Portaveus de grups polítics. -

El batle va informar al Ple que s'havien presentat escrits comunicant la formació de grup polític per part d'U.M. i A.P., els portaveus dels quals serian Joan Matas Gayà i Juan Matas Antich respectivament.

3.- Règim de sessions. -

Periodicitat:

Hi va haver dues postures: J.B. Mesquida d'U.M. va proposar celebrar un Ple Ordinari cada dos mesos, i J.Sastre del P.S.M. va ser de l'opinió que el Consistori s'havia de reunir en sessió Ordinària un pic cada mes. Passades a votació, la proposta d'U.M. (un cada dos mesos) va tenir 8 vots (3 d'U.M., 3 d'A.P., 1 del P.D.P., i 1 del C.D.S.), i la del P.S.M. (un cada mes) un (el del P.S.M.).

Dia de celebració:

Es va acordar que les sessions Ordinàries es celebrassin el darrer divendres de cada dos mesos, amb el vot en contra de Joan Sastre, que va proposar que fossin en dijous, com havia estat habitual els darrers quatre anys.

Hora:

Es va acordar, aquest pic per unanimitat, aplicar dos horaris distints: a l'estiu a les 9.30 i a l'hivern a les 8.30.

4.- Constitució de les Comissions Informatives. -

Hi va haver una proposta que en teoria estava consensuada amb tots els grups polítics, i pareix esser que en principi tots hi estaven d'acord. La proposta contemplava quatre comissions:

- *Comissió Especial de Comptes i Hisenda*, que segons la proposta estaria formada per Sebastià Florit Gayà (C.D.S.), Gabriel Mora Mas (A.P.) i Joan Matas Gayà (U.M.).

- *Comissió de Cultura, Esports, Festivitats i Medi Ambient*, per Joan Sastre Joan (P.S.M.), Francesc Bover Gelabert (U.M.), i Arnau Gaya Mayol (A.P.).

- *Comissió de Govern interior, Obres, Urbanisme, i Agricultura*, per Francesc Bover Gelabert (U.M.), Joan Matas Gaya (U.M.), Juan Matas Antich (A.P.) i Arnau Company Bauzá (P.D.P.).

- *Comissió de Sanitat i Assumptes Socials*, per Juan Matas Antich (A.P.), Joan Matas Gaya (U.M.), Joan Sastre Joan (P.S.M.).

Passada la proposta a votació, va sorgir la sorpresa: quatre vots a favor i cinc en contra, A.P., P.D.P. i C.D.S. varen considerar que de les quatre comissions en sobrava una (varen proposar constituir-ne tres), de manera que el tema va quedar damunt la taula per resoldre a un pròxim ple. Joan Sastre va demanar al portaveu d'A.P. quina era la comissió que sobrava segons ells, i el sr. Matas Antich va respondre que la de Sanitat i A. Socials, que segons ell s'hauria de repartir dins les altres tres restants.

El mateix Joan Sastre va proposar que vista que les comissions informatives no s'havien constituïdes, s'aixecàs la sessió i s'arreglàs tot el mateix dia, no obstant això la proposta no va rebre el recolzament de ningú i la sessió va continuar.

5.- Representants de la Corporació a òrgans Colegiats.-

Depositari: No es va nomenar depositari nou.

Representant a l'escola: El batle va proposar Arnau Company, que no va acceptar. En segona instància ho va proposar a Juan Matas Antich, que va acceptar.

Representant a la Mancomunitat del Pla: El batle es va quedar la representació.

6.- Nomenament de Tinent-batles i Delegacions.-

El batle va fer els següents nomenaments:

Primer Tinent-batle: Francesc Bover Gelabert (U.M.)

Segon Tinent-batle: Sebastià Florit Gaya (C.D.S.)

Tercer Tinent-batle: Joan Matas Gaya (U.M.)

I aquí va acabar la sessió, deixant damunt la taula la part més important per començar a fer funcionar l'Ajuntament.

Plens Extraordinaris de 29-07-87.

Es celebraren dues sessions, la primera va començar puntualment a les 9.30 del vespre.

Per començar Juan Matas Antich, portaveu del grup d'A.P., va fer llegir a l'assessor jurídic Rafel Bauzá l'article de la Llei de Règim Local referent com s'han de situar els regidors entorn a la taula. Una vegada llegit l'article, i enterats els regidors i el públic assistent de la legalitat vigent sobre aquest aspecte, es va passar al primer punt de l'ordre del dia.

No es va llegir l'esborral de l'acta del Ple anterior, ja que degut a problemes de temps encara no estava redactada, de manera que es va deixar la seva aprovació per la propera Sessió Ordinària.

1.- Creació i composició de les Comissions Informatives Permanents.-

Aquest era el punt que havia quedat damunt la taula a la sessió del dia 22-07-87.

Hí va haver dues propostes, una de Joan Sastre i una de Juan Matas Antich. Discutides ambdues, no es va arribar a un acord unànim referent al tema de la representació proporcional dels partits polítics a dins cada comissió, de manera que el batle va proposar adoptar el sistema utilitzat per la Generalitat de Catalunya per solucionar aquest problema, dins la seva Llei Municipal de Procediment Administratiu. Aquest sistema és molt senzill: cada partit polític té un representant dins cada comissió, i aquest representant compta amb tants de vots com regidors té aquest partit dins l'Ajuntament. El consistori en plé va acordar adoptar aquest sistema.

Una vegada consultats els portaveus dels partits, les comissions varen quedar constituïdes de la següent manera:

Comissió de Govern interior, Obres, Urbanisme, Agricultura i Sanitat

- Joan Matas Gayà, d'U.M.
- Gabriel Mora Mas, d'A.P.
- Arnau Company Bauzá, del P.D.P.
- Sebastià Florit Gayà, del C.D.S.
- Joan Sastre Joan, del P.S.M.

Comissió Especial de Comptes i Hisenda

- Francesc Bover Gelabert, d'U.M.
- Juan Matas Antich, d'A.P.
- Arnau Company Bauzá, del P.D.P.
- Sebastià Florit Gayà, del C.D.S.
- Joan Sastre Joan, del P.S.M.

Comissió de Cultura, Esports, Festivitats, M. Ambient, i A. Socials

- Francesc Bover Gelabert, d'U.M.
- Arnau Gayà Mayol, d'A.P.
- Arnau Company Bauzá, del P.D.P.
- Sebastià Florit Antich, del C.D.S.
- Joan Sastre Joan, del P.S.M.

Tot aixó tenguent en compte que els regidors d'U.M. i A.P. compten amb tres vots a cada comissió, i els altres tres (P.D.P., C.D.S., i P.S.M.) amb un per hom.

Com podreu comprovar, amb aquest sistema els regidors dels partits que just compten amb un representant dins el consistori, estan inclosos dins totes les comissions.

Una vegada constituïdes les comissions, es va passar a nomenar els presidents de cada una d'elles: Complimentant estrictament els manaments de la legalitat vigent, cada comissió va fer una reunió en privat, i va proposar el president al sr. batle.

La presidència de la Comissió d'Hisenda va recaure en la persona de Sebastià Florit Gayà, la de la Comissió d'Obres a Joan Matas Gayà, i la de la Comissió de Cultura en Joan Sastre Joan.

2.- Delegació d'atribucions del Batle.-

El sr. Batle va nombrar el següents delegats:

- Delegat de Govern i Interior, Francesc Bover Gelabert.
- Delegat d'Hisenda, Sebastià Florit Gayà.
- Delegat de Cultura i A. Socials, Joan Sastre Joan.
- Delegat d'Obres i Agricultura, Joan Matas Gayà.

També va nombrar Joan Sastre (Delegat de Cultura) com a representant de l'Ajuntament a l'Escola.

3.- Nomenament de Regidor Depositari dels Fons Municipals. -

El sr. batle va proposar que el regidor Depositari fos el Delegat d'Hisenda, Sebastià Florit. Es va acceptar per unanimitat.

El Batle va aixecar la sessió, i acte seguit va començar l'altre Plè, amb el següent ordre del dia:

1.- Creació de la Comissió per les properes Festes Patronals. -

El batle va proposar que aquesta comissió estés integrada per la Comissió de Cultura i els presidents de les altres comissions. Tothom hi va estar d'acord.

2.- Aprovació del Projecte de Reforma de l'Entrada de l'edifici de la Casa de la Vila. -

Pareix ser que es va fent cada vegada més necessari l'acondicionar l'entrada de la Casa de la Vila; l'any 85 ja s'havia fet un avant-projecte davant la possibilitat de sol·licitar una subvenció a la Conselleria d'Interior per realitzar l'obra, i ara pareix que hi ha possibilitats que sigui concedida, de manera que es va redactar el projecte definitiu, que es va presentar al Ple de l'Ajuntament. Va ser aprovat per unanimitat.

I fora haver-hi més assumptes a tractar, es va aixecar la sessió quan eren quasi les onze del vespre.

Per des pensar aquest l'home personat
de la foto de l'Ajuntament Val més ad

Papers de fa estona

FORMULAS

de abonado, preconizadas por el Ingeniero Agrónomo,
Director de la Granja Agrícola de Baleares,

D. FELIPE FUSTER

en su conferencia dada en

Nuestro Club

el 26 de octubre de 1930

Al fin de invierno o principios de primavera, si el sembrado no tiene su coloración verde característica:

Nitrato de sosa 100 Kgs.

II. Después de otro cereal

Estiercol de cuadra, bien podrido 7000 Kgs.

Superfosfato de cal 18/20 225 "

Cloruro potásico 120 "

Al fin de invierno o principios de primavera, si es necesario:

Nitrato de sosa 100 Kgs.

III. o también

Superfosfato de cal 18/20 250 Kgs.

Cloruro potásico 130 "

Sulfato amónico 90 "

Cebada, por cuarterada

I. Después de una leguminosa (habas, guisantes, etc.)

Superfosfato de cal 18/20 % 200 Kgs.

Cloruro potásico 100 "

Al final de invierno o principios de primavera, si es necesario:

Nitrato de sosa 80 Kgs.

II. Después de otro cereal

Estiercol de cuadra, bien podrido 6000 Kgs.

Superfosfato de cal 18/20 % 180 "

Cloruro potásico 100 "

Al final de invierno o principios de primavera, si es necesario:

Nitrato de sosa 80 Kgs.

Habas, por cuarterada

I. Con estiercol

Estiercol 7.500 Kgs.

Superfosfato de cal 18/20 % 200 "

Cloruro potásico 90 "

II. Sin estiercol

Superfosfato de cal 18/20 % 210 Kgs.

Cloruro potásico 100 "

Sulfato amónico 35 "

Guisantes, por cuarterada

I. Después de una planta que recibió estiercol

Superfosfato de cal 18/20 190 Kgs.

Cloruro potásico 75 "

II. Después de una planta que no recibió estiercol y no es leguminosa

Superfosfato de cal 18/20 200 Kgs.

Cloruro potásico 65 "

Sulfato amónico 40 "

Trigo, por cuarterada

I. Después de una leguminosa (habas, guisantes etc.)

Superfosfato de cal 18/20 250 Kgs.

Cloruro potásico 130 "

III. o también

Superfosfato de cal 18/20 % 200 Kgs.

Cloruro potásico 100 "

Sulfato amónico 75 "

Avena, por cuarterada

I. Después de una leguminosa (habas, guisantes, etc.)

Superfosfato de cal 18/20 % 125 Kgs.

Cloruro potásico 65 "

Al final de invierno o principios de primavera, si es necesario:

Nitrato de sosa 75 Kgs.

II. Después de otro cereal

Superfosfato de cal 18/20 % 170 Kgs.

Cloruro potásico 50 "

Sulfato amónico 75 "

COOPERACIÓ

Conservar i restaurar els nostres monuments és necessari, perquè ens parlen del passat, de les nostres tradicions i de la nostra cultura. Millorar les construccions, carreteres, carrers, instal·lacions, i fer-ne de noves és necessari, perquè representen el nostre progrés. El Consell Insular de

Mallorca ha fet molt en aquest sentit. Amb l'actuació sobre la xarxa de camins del Consell, que engloba un total de 707 km., dels 1.700 existents a Mallorca, que ha significat la realització de 138 projectes amb una

inversió de 852 milions. El Consell fa possibles les aspiracions de tots els municipis de comptar amb una infraestructura de serveis bàsica. Amb aquest objectiu ha elaborat els Plans d'Obres i Serveis que han suposat 96 obres hidràuliques, 149 obres de carreteres i camins, 185 d'urbanització, 64 d'enllumenat i 44 de millora, restauració i remodelació d'edificis

públics, amb una inversió total de 3.700 milions de pessetes en quatre anys. Els resultats, evidentment satisfactoris, estan avui a la vista.

BON CONSELL, BONS RESULTATS.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA